

Nostalgia “väikese Metropolitan” järele

Päälinna ooperimajas (Kuusiku, Krummi, Voitese, Kaalu, Tautsi ja... ajal “väikeseks Metropolitaniks” kutsutud) on taas miskit sündinud. Seekord jookseb silme eest ja kõrvust läbi vana hää “Don Carlo”, mis 28. veebruaril ja 2. märtsil riigiooperi püünel näha oli. Klas dirigeeris.

DIRIGENT TEEB OOPERI!

Muusika hakkab toimima esimestest taktidest alates. Verdi-likkus kõige paremas mõttes: emotsioonid, kontrastid, jõulisus ning Verdi hilisematele teostele omane harmoonia. Klas tabas kenasti ära selle, et orkester ei ole mingi kaunishäälte saatepunt. Sestap septses pillikarjataja plaani, milles pillimehed-naised igal juhul lauljatega võrdset rolli pidid esitama.

Reedel juhtus aga isegi nõnda, et kusagil 73,2 % ringis ei värvunud Eboli aariat Eboli, vaid hoopis Klas oma seltsiga. Igatahes oli tal palju tööd. Eks sa püüa lauljate häälestest ja pillidest meeleletul hulgal värve ja tundeid välja pigistada. Pigistas maestro, pigistas. Mis aga kõige huvitavam, Eri Klas ei ole tegelikult vist niivõrd dirigent, kui muusika energogeneraator. Selge on, et dirigent tegi ooperi. Mitte seetõttu, et tema hulgaline austajaskond seda nõudis, vaid ikka seepärast, et Verdi...

Ooperikoori paremad päevad olid “Don Carlo” etendused kindlasti. Ei tea sõnada, kas selles, et koor puhtalt laulis ja erksalt musitseeris, ka dirigendi sõrm mängus oli. Või tuli nõtkus laulmisel seetõttu, et koor on omandanud enneolematu kvaliteedi? Tavapärast on estoonlyaste-lauljate kõla hõre, kohati liiga kammerlik, naiste puhul ajuti kile. Seekord ei mõistnud meie hellad kõrvad kohe midagi öelda.

Väiksemaid apse ju esines, ent tervik oli hää.

JYRNAANIA JA SALIAANIA

Jyrnaania on riik, mida valitseb Vello Jürna. Hoolimata sellest, et vanameister Verdi ei andnud selles ooperis tenorile nii efektselt aariat, kui Ebolile või Filippole, suutis Jürna ometigi nimiosatäitja rolli kindla veenvusega esile tuua. Meeldejäamiseks kasutas ta muid vahendeid — nimelt otsis *pjanot* omaenda riigis Jyrnaanias. Teise vaatuse duetis Elisabettaga suudeti väga täpselt esile tuua kurbuse ja lootusetuse tunne, kuid samas anti edasi ka lühikese koosoldud aja nukra õnnehetke tunnetus.

Jürna võib laulda ka hääleta. Ta laulis silmadega, kui väljendas oma tundeid sureva sõbra man. Silmade heli ei suuda kõik kindla veenvusega esile tuua, saati siis sellega veel midagi värvida. On rõõmustav, et eesti ooperi esitenor on õppinud nõtkelt väljendama tunnetusrohkest endas ning enamgi veel — seda nappide väljenditega edasi andma.

Saliaania on Aare Saali riik. Ta laulab Verdit viimasele omase emotsionaalsuse, tunnetuse, kontrastidega. Duetis Filippoga oli di Posa esimesele igati võrdne partner. Saali esitet tegelane oskas kaunilt surra. Väga emotsionaalselt andis di Posa edasi Flandria vabaduse teatempelga. Saal ei too oma häälepaalte vahelt helisid alateadlikult, vaid laulab Giuseppe Verdit teadvustatud kujul.

JAAKKO RYHÄNEN VERSUS TEO MAISTE

Teo Maiste on väärikas ooperiaadlik. Suurinkvisiitori rollis oli Maiste sisuliselt veenvam kui ülelahe-mees Ryhänen. Et Suur-

Hollandi Raadio Sümfooniaorkestri peadirigent, Soome Rahvusoperi I külalispeadirigent ja Sibeliuse Akadeemia professor Eri Klas dirigeeris üle pika aja Estonias.

inkvisiitori rolli sisse elada ja seda mõnusalt ning tähendusrikkalt esitada, peab olema elukogemusi. Ega's inkvisiitorid õpipoisid olnud.

Maiste on traagik — Filippo rolli esitus näitas seda veenvalt.

Ryhäse Suurinkvisiitor oli puine, tundus, et kohati staatilinegi. Tema olek viitas maailmavalitsejale, kes imperaatorina kõigi üle kõrgub. Vokaal on Ryhäsel ju täiesti olemas, jõudu jagub, dünaamikat peaks teoreetiliselt ka nagu piisama.

NAISED

Moskvalanna Jekaterina Melnikova on Ebolit Estonias varemgi laulnud. Ta läks imekiiresti, silmnähtavalt ja kõrvkuuldavalt kaasa Klasi interpretatsiooniga.

Valentina Taluma kiire, sillerdav, arktiliselt kirgas ja äärmiselt elegantne intonatsioon peaks andma talle hoopis “teravamaid” rolle.

Kuninganna Elisabetta — Pille Lill — oli nende õhtute lill. Kord kannatav, kord kurb, siis jälle õilis — nende väljendusvahenditega paneb ta ennast kuulama-vaatama juba esimestest hetkedest. Viimase pildi Pariisi meenutustega aaria oli kahtlemata kogu ooperiõhtu kulminatsioon. Klas ja Lill piltlikult öeldes hingasid ühes rütmis ja see andis ideaalilähedase tulemuse.

JAANUS RUISO
JAAN J. LEPPIK

Harri Rospu ja
Vambola Salupuu fotod

Mitte seetõttu, et tema hulgaline austajaskond seda nõudis, vaid ikka seepärast, et Verdi...

Ooperikoori paremad päevad olid "Don Carlo" etendused kindlasti. Ei tea sõnada, kas selles, et koor puhtalt laulis ja erksalt musitseeris, ka dirigendi sõrm mängus oli. Või tuli nõtkus laulmisel seetõttu, et koor on omandanud enneolematu kvaliteedi? Tavapärast on estoonlaste-lauljate kõla hõre, kohati liiga kammerlik, naiste puhul ajuti kile. Seekord ei mõistnud meie hellad kõravad kohe midagi öelda.

Posa esimesele igati võrdne partner. Saali esitet tegelane oskas kaunilt surra. Väga emotsionaalselt andis di Posa edasi Flandria vabaduse teatepulga. Saal ei too oma häälepaelte vahelt helisid alateadlikult, vaid laulab Giuseppe Verdit teadvustatud kujul.

JAAKKO RYHÄNEN VERSUS TEO MAISTE

Teo Maiste on väärikas ooperiaadlik. Suurinkvisiitori rollis oli Maiste sisuliselt veenvam kui ülelahe-mees Ryhänen. Et Suur-

rolli esitus näitas seda veenvalt. Ryhäse Suurinkvisiitor oli puine, tundus, et kohati staatilinegi. Tema olek viitas maailmavalitsejale, kes imperaatorina kõigi üle kõrgub. Vokaal on Ryhäsel ju täiesti olemas, jõudu jagub, dünaamikat peaks teoreetiliselt ka nagu piisama.

NAISED

Moskvalanna Jekaterina Melnikova on Ebolit Estonias varemgi laulnud. Ta läks imekiiresti, silmnähtavalt ja kõrvkuuldavalt kaasa Klasi interpretatsiooniga.

Lill — oli nende õhtute lill. Kord kannatav, kord kurb, siis jälle õilis — nende väljendusvahenditega paneb ta ennast kuulama-vaatama juba esimestest hetkedest. Viimase pildi Pariisi meenutustega aaria oli kahtlemata kogu ooperiõhtu kulminatsioon. Klas ja Lill piltlikult öeldes hingasid ühes rütmis ja se andis ideaalilähedase tulemuse.

JAAANUS RUISO
JAAN J. LEPPIK

*Harri Rospu ja
Vambola Salupuu fotod*

Suurinkvisiitor — juubilar Teo Maiste

Pille Lill Fenenana Estonia menuooperis "Nabucco".